
МЕНЕДЖМЕНТ

ОТРИМАНО:

01 Вересня 2025

ПРИЙНЯТО:

10 Листопада 2025

ВИПУСК:

20 Грудня 2025

© ⓘ CC BY 4.0

УДК 005.334:658.15]:[338.45:621](477)

DOI 10.26661/2522-1566/2025-4/34-10

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ БІЗНЕС-РИЗИКАМИ НА МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Хацер М.В.*

к.е.н., доцент

Запорізький національний університет

м. Запоріжжя, Україна

ORCID 0000-0003-0080-3578

* Email автора для листування: max.kh@ukr.net

Анотація. Стаття присвячена формуванню нових наукових рішень щодо підвищення ефективності ідентифікації та управління фінансовими бізнес-ризиками на машинобудівних підприємствах України. Розкрита наукова та практична необхідність підвищення ефективності управління фінансовими бізнес-ризиками на українських машинобудівних підприємствах у контексті забезпечення достатнього рівня економічної безпеки і резильєнтності машинобудівних суб'єктів підприємництва в країні. Метою статті є пошук шляхів підвищення ефективності управління фінансовими бізнес-ризиками на підприємствах машинобудування України в межах забезпечення економічної безпеки машинобудівних суб'єктів підприємництва в країні. Методологія: використано комплекс загальних та спеціальних методів на емпіричному і теоретичному рівнях, таких як: метод контент-аналізу для дослідження наукової проблематики у сфері управління фінансовими бізнес-ризиками, а також для визначення сутності термінів «ризик» та «фінансовий ризик підприємства»; метод аналізу для визначення тенденцій і особливостей управління фінансовими бізнес-ризиками на машинобудівних підприємствах України; метод синтезу для визначення взаємозв'язку між фінансовими бізнес-ризиками, економічною безпекою, резильєнтністю, антикризовим управлінням (антикризовим фінансовим управлінням – адаптивним менеджментом) на підприємстві; методи індукції та дедукції для формування схеми управлінських впливів в межах підвищення ефективності управління фінансовими бізнес-ризиками на машинобудівних підприємствах України, а також процедури оцінки фінансових бізнес-ризиків для українських машинобудівних суб'єктів підприємництва; методи систематизації, групування і логічного узагальнення для систематизації інформації, формування висновків і наукових пропозицій статті. Результати: визначено шляхи підвищення ефективності управління фінансовими бізнес-ризиками на підприємствах машинобудування України в межах забезпечення економічної безпеки машинобудівних суб'єктів підприємництва в країні.

Ключові слова: адаптивний менеджмент, антикризове управління, економічна безпека, підприємства машинобудування, управління, фінансові бізнес-ризик, фінансові результати.

JEL класифікатор: L20, L64, M21.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Зростання невизначеності в економічній системі України, яка породжена впливом воєнних та економічних викликів, призводить до зростання рівня фінансових бізнес-ризиків для суб'єктів підприємницької діяльності в країні. Фінансові ризики у сучасних умовах здійснення бізнес-діяльності українськими підприємствами є одними з ключових, які негативно впливають на резильєнтність та економічну безпеку суб'єктів підприємництва в країні і є причиною нарощування кризових проявів на мікрорівні функціонування економічних систем в державі (окремі підприємства).

Ідентифікація та ефективне управління фінансовими бізнес-ризиками наразі повинні виступати базисом для розробки та запровадження антикризового управління (антикризового фінансового управління – адаптивного менеджменту), а також забезпечення належного рівня економічної безпеки для підприємств України, що здійснюють власну діяльність на відповідних національних та закордонних ринках товарів, робіт, послуг. Враховуючи наведене, можливо стверджувати, що управління фінансовими бізнес-ризиками у підприємницькій діяльності в Україні виступає підґрунтям не тільки економічної безпеки на рівні окремих підприємств, а й національної безпеки країни. При цьому вважаємо доцільним управлінські впливи у сфері фінансових бізнес-ризиків сконцентрувати на критичних для економіки, економічної та національної безпеки країни галузях, до яких відносимо машинобудування.

Машинобудування в Україні стикнулось з системною кризою розвитку, яка поглибилась у економічну кризу 2014-2017 років через низьку адаптивність машинобудівних підприємств до швидкої зміни вектору розвитку національної економіки. Повномасштабне військове вторгнення росії до України та зростання потреб у вітчизняній машинобудівній продукції воєнного, подвійного і цивільного призначення вимагає від державних владних інститутів, підприємців та науковців пошуку шляхів вирішення системних проблем вітчизняного машинобудування та підвищення резильєнтності і рівня економічної безпеки машинобудівних підприємств країни, що можливо зробити базуючись на вирішенні проблем ідентифікації та підвищення ефективності управління фінансовими бізнес-ризиками.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми ідентифікації та управління фінансовими бізнес-ризиками, забезпечення економічної безпеки підприємств в межах підвищення резильєнтності вітчизняного бізнесу та у контексті розробки і запровадження антикризового управління (антикризового фінансового управління – адаптивного менеджменту) суб'єктами підприємницької діяльності в Україні, у тому числі з галузі машинобудування, знаходились у фокусі наукової уваги українських вчених починаючи зі здобуття країною незалежності. Наразі можливо виділити такі ключові напрями наукових досліджень:

1. Дослідження управління фінансовими ризиками на суб'єктах підприємництва в країні, у тому числі з галузі машинобудування, та пошук шляхів підвищення ефективності управлінських впливів в межах підприємницької діяльності на фінансові ризики. Звертаємо увагу на наукові роботи: Л.А. Янковської, Ж.В. Семчук, Я.В. Шевчук, Н.А. Антонюк та О.В. Нагірної [1]; І.В. Томахук та І.О. Томахук [2]; І.Б. Хоми та Р.І. Боберського [3] і інших вчених.

2. Дослідження забезпечення відповідного рівня економічної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності в Україні, у тому числі з галузі машинобудування, а також впливу фінансових ризиків на економічну безпеку українських підприємств. Вважаємо доречним виділити наукові напрацювання наступних вчених: А.М. Шевченко та А.К. Чакалова [4]; І.М. Дашко та С.М. Стефаника [5]; О.Б. Поліщук [6] та інших.

3. Дослідження можливостей підвищення резильєнтності та економічної безпеки українського бізнесу в межах антикризового управління (антикризового фінансового управління – адаптивного менеджменту), у тому числі на основі управління фінансовими бізнес-ризиками. Можливо виділити наукові розвідки таких науковців, як: О.О. Одношевної, А.В. Мінковської та Т.М. Саванчук [7]; В.В. Дергачової та Я.О. Колешні [8]; І.Н. Карпунь [9] та інших.

Контент-аналіз наукових досліджень у межах ідентифікації та управління фінансовими бізнес-ризиками на підприємствах України, у тому числі зі сфери машинобудування, а також у контексті забезпечення економічної безпеки суб'єктів підприємництва дозволяє вказувати на необхідність продовження наукових досліджень з врахуванням динамічних змін, які відбуваються на макро- (національна економіка), мезо- (машинобудування) та мікрорівнях (окремі машинобудівні підприємства) функціонування економічних систем під впливом економічних і воєнних викликів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ ТА ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою проведення дослідження виступає пошук шляхів підвищення ефективності управління фінансовими бізнес-ризиками на підприємствах машинобудування України в межах забезпечення економічної безпеки машинобудівних суб'єктів підприємництва в країні.

МЕТОДОЛОГІЯ

В межах наукового дослідження, для досягнення мети статті, використано комплекс загальних та спеціальних методів на емпіричному і теоретичному рівнях, таких як: метод контент-аналізу для дослідження наукової проблематики у сфері управління фінансовими бізнес-ризиками, а також для визначення сутності термінів «ризик» та «фінансовий ризик підприємства»; метод аналізу для визначення тенденцій і особливостей управління фінансовими бізнес-ризиками на машинобудівних підприємствах України; метод синтезу для визначення взаємозв'язку між фінансовими бізнес-ризиками, економічною безпекою, резильєнтністю, антикризовим управлінням (антикризовим фінансовим управлінням – адаптивним менеджментом) на підприємстві; методи індукції та дедукції для формування схеми управлінських впливів в межах підвищення ефективності управління фінансовими бізнес-ризиками на машинобудівних підприємствах України, а також процедури оцінки фінансових бізнес-ризиків для українських машинобудівних суб'єктів підприємництва; методи систематизації, групування і логічного узагальнення для систематизації інформації, формування висновків і наукових пропозицій статті.

Методологія дослідження спирається на системно-функціональний, історичний та системний підходи у розкритті та вирішенні проблематики підвищення ефективності управління фінансовими бізнес-ризиками на підприємствах машинобудування України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Українські підприємства в межах своєї фінансово-господарської діяльності стикаються зі значною кількістю ризиків, де одними з ключових ризиків є фінансові бізнес-ризики, які виступають ключовими елементами процесу зародження і розвитку фінансової (економічної) кризи на підприємстві та негативно впливають на резильєнтність і економічну безпеку суб'єктів підприємництва в країні. Особливого значення фінансові бізнес-ризики набувають для підприємств, галузі функціонування яких знаходяться у системній кризі, до яких відносимо машинобудування в Україні.

Українське машинобудування починаючи зі здобуття країною незалежності поступово втрачало свій вплив на розвиток національної економічної системи і наразі витупає одним з аутсайдерів серед інших вітчизняних галузей, як економіки держави в цілому, так і української промисловості. Машинобудівні підприємства України не в змозі адекватно ідентифікувати та ефективно управляти бізнес-ризиками, де ключове місце займають фінансові бізнес-ризики.

Враховуючи важливість машинобудування для економіки країни, економічної та національної безпеки, особливо в умовах воєнного і після воєнного розвитку економічних систем України різного рівня, важливим на сучасному етапі є запропонувати шляхи підвищення ефективності ідентифікації, і, особливо, управління фінансовими бізнес-ризиками на українських машинобудівних підприємствах, що буде виступати базисом забезпечення економічної безпеки суб'єктів підприємництва з галузі машинобудування та важливим фактором підвищення резильєнтності, як окремих машинобудівних підприємств, так і галузі, а також економічної системи країни в цілому.

Відзначаємо, що складності щодо ідентифікації та управління фінансовими бізнес-ризиками виникають, у тому числі, через наявність наукової дискусії відносно визначення сутності термінів «ризик», «фінансовий ризик підприємства», а також класифікації фінансових бізнес-ризиків для підприємств. Враховуючи напрацювання українських науковців [1; 2], вважаємо доречним під ризиком розуміти ймовірність настання негативних змін у діяльності окремої людини або організованої (не організованої) сукупності людей під впливом зовнішніх або внутрішніх факторів (викликів). Тоді під фінансовим ризиком на підприємстві, враховуючи точку зору вітчизняних вчених [3; 4], можливо розуміти ймовірність зменшення позитивних фінансових результатів діяльності або отримання (зростання) негативних фінансових результатів діяльності підприємства під впливом зовнішніх або внутрішніх факторів (викликів).

Фінансові ризики підприємств можливо поділити на три групи, що залежать від сфери виникнення ризику:

1. Макросфера виникнення ризику (світова, міжнародна та національні економічні системи). Можливо виділити такі ключові фінансові ризики: ризик країни, інфляційний ризик, кредитний ризик, депозитний ризик, валютний ризик, інвестиційний ризик, податковий ризик, інституційний ризик.

2. Мезосфера виникнення ризику (окрема галузь та окремих регіон країни). Можливо виділити такі ключові фінансові ризики: ризик галузі, ризик регіону, інституційний ризик, інвестиційний ризик, організаційний ризик.

3. Мікросфера виникнення ризику (окреме підприємство). Можливо виділити такі ключові фінансові ризики: кредитний ризик, депозитний ризик, валютний ризик, інвестиційний ризик, організаційний ризик, операційний ризик, ризик неплатоспроможності (банкрутства), ризик втрати контролю над активами, ризик зниження фінансової стійкості, ризик втраченої вигоди [1; 2; 3; 4].

Наголошуємо на наявності тісного взаємозв'язку між фінансовими бізнес-ризиками, економічною безпекою, резильєнтністю, антикризовим управлінням (антикризовим фінансовим управлінням – адаптивним менеджментом) на підприємстві (рис. 1).

Українське машинобудування не змогло у значній мірі при звичаїтись до переходу від SPOD бізнес-світу (steady - стабільний; predictable - передбачуваний; ordinary - простий; definite – визначений) до VUCA бізнес-світу (volatility - нестійкість; uncertainty - невизначеність; complexity - заплутаність; ambiguity – неясність) який розпочався у 2008 році, а також до подальшої трансформації бізнес-світу у 2022 році на BANI модель функціонування (brittle – крихкість; anxious – занепокоєння; nonlinear – не лінійність; incomprehensible – незрозумілість) [10].

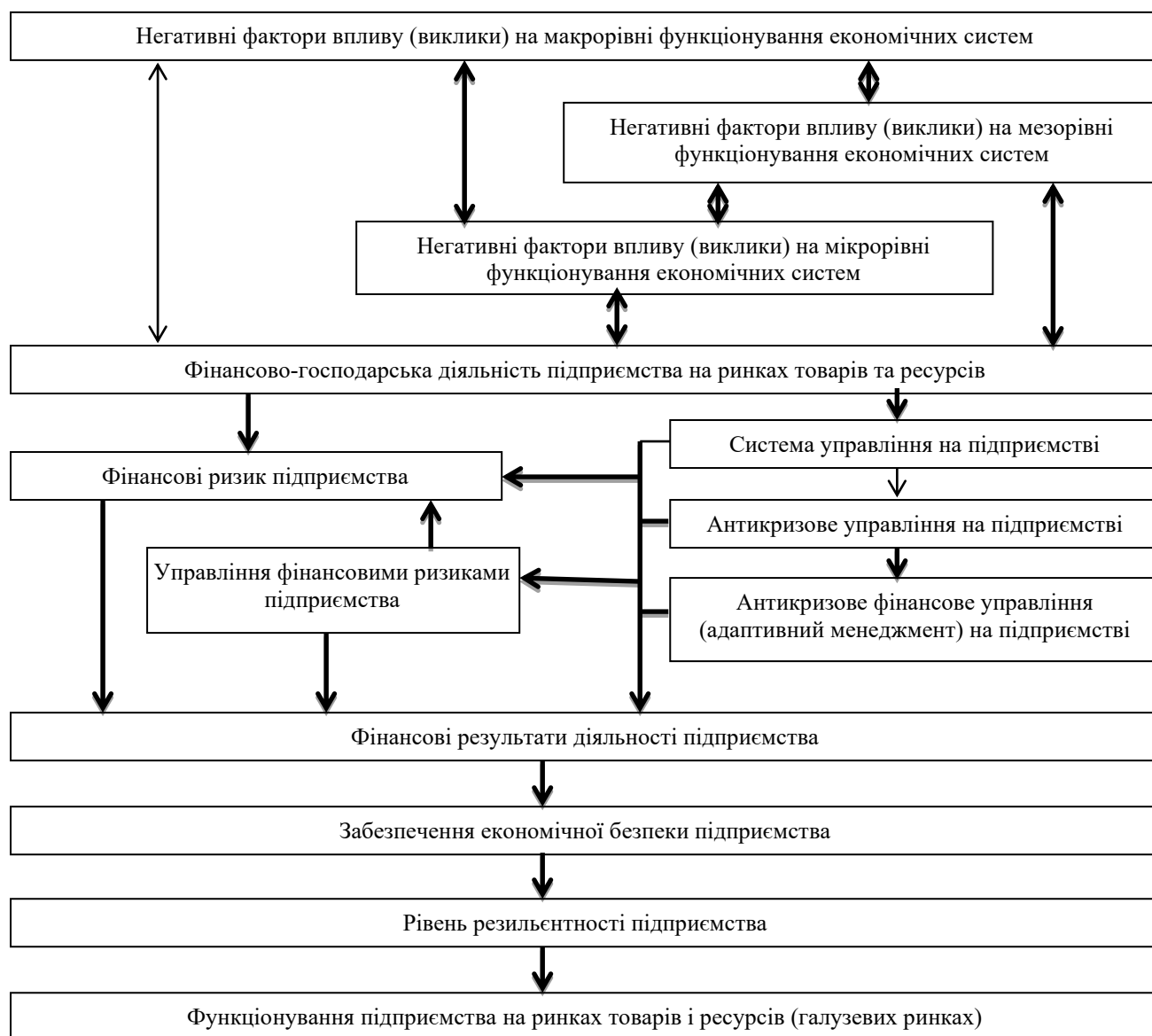

Рис. 1. Взаємозв'язок між фінансовими бізнес-ризиками, економічною безпекою, резильєнтністю, антикризовим управлінням (антикризовим фінансовим управлінням – адаптивним менеджментом) на підприємстві

Джерело: систематизовано автором за даними [1-9]

Наведені трансформації призвели до зростання фінансових бізнес-ризиків та до збільшення впливу фінансових бізнес-ризиків на економічну безпеку та резильєнтність підприємств машинобудування в Україні. Наразі українські машинобудівні підприємства повинні особливу увагу звернути на управління фінансовими бізнес-ризиками, враховуючи поступовий перехід бізнес-світу на DEST модель функціонування (disorder – безлад; egocentric – егоцентричність влади; suppression – замовчування інформації; turbulent – турбулентне бізнес-середовище), перехід на яку, за прогнозами, повинен відбутись до 2030 року [11]. Проблеми з нарощуванням кількості фінансових бізнес-ризиків та зростанням їх негативного впливу на економічну безпеку та резильєнтність підприємств машинобудування України, враховуючи надане визначення терміну «фінансовий ризик підприємства»,

можливо побачити в межах аналізу фінансових результатів до оподаткування машинобудівних суб'єктів підприємництва (табл. 1). Для аналізу візьмемо період з 2010 року до 2024 року, який дозволить побачити вплив переходу SPOD бізнес-світ – VUCA бізнес-світ – BANI бізнес-світ – DEST бізнес-світ і породжених таким переходом фінансових бізнес-ризиків на фінансові результати машинобудівних підприємств України.

Таблиця 1

Аналіз динаміки фінансових результатів до оподаткування підприємств України загалом та українських машинобудівних підприємств за 2010-2024 роки

Рік	Усього, млрд. грн.	% прибуткових підприємств	% збиткових підприємств	Усього машино будування, млрд. грн.	% прибуткових підприємств	% збиткових підприємств
2010	54,4	59,0	41,0	6,9	60,2	39,8
2011	118,6	65,1	34,9	14,6	67,3	32,7
2012	75,7	64,5	35,5	13,3	67,0	33,0
2013	11,3	65,9	34,1	5,5	65,2	34,8
2014	-564,4	66,3	33,7	-20,5	64,7	35,3
2015	-348,5	73,7	26,3	-12,7	74,1	25,9
2016	69,9	73,4	26,6	1,7	77,2	22,8
2017	237,0	72,8	27,2	9,8	77,7	22,3
2018	369,2	74,3	25,7	11,4	77,0	23,0
2019	613,1	74,0	26,0	23,6	75,7	24,3
2020	134,7	71,4	28,6	-6,1	73,9	26,1
2021	1034,0	73,3	26,7	9,9	75,2	24,8
2022	-216,6	66,1	33,9	-6,2	67,5	32,5
2023	563,1	71,1	28,9	27,6	75,6	24,4
2024	819,8	71,9	28,1	64,4	75,5	24,5
Базисне абс. відх.	765,4	12,9	-12,9	57,5	15,3	-15,3
Базисні темпи росту, %	1506,99	121,86	68,54	933,33	125,42	61,56

Джерело: систематизовано автором за даними [12]

Аналіз у таблиці 1 дозволяє зробити такі висновки:

1. Загальний тренд генерування фінансових результатів підприємствами машинобудування переважно співпадав з загальним трендом генерування фінансових результатів підприємствами України у період дослідження. Однак підприємства машинобудування більш різко реагували на економічні, воєнні, політичні та соціальні виклики, що вказує з однієї сторони на більш суттєвий вплив на машинобудування країни фінансових ризиків, а з іншої на не достатньо ефективне управління фінансовими ризиками на машинобудівних підприємствах країни.

2. Різке падіння частки фінансових результатів, які були згенеровані машинобудівними підприємствами країни у загальному розмірі фінансових результатів підприємств України починаючи з 2014 року (у 2013 році частка склала 48,67 %, а у 2014 році - 3,63 %, у 2021 році лише 0,96 %). Наведена ситуація вказує на низьку адаптивність машинобудівних

підприємств до змін у функціонуванні економічних систем різного рівня та низьку ефективність управління фінансовими ризиками.

3. Суттєве відставання темпів росту фінансових результатів підприємств машинобудування від темпів росту фінансових результатів підприємств України у період дослідження (933,33 % проти 1506,99 %), що вказує на проблеми з управління фінансовими ризиками і наявність обмежень, які торкаються забезпечення економічної безпеки і резильєнтності у вітчизняному машинобудуванні.

4. Значне зростання частки фінансових результатів, які були згенеровані машинобудівними підприємствами країни у загальному розмірі фінансових результатів підприємств України починаючи з 2022 року (у 2021 році - 0,96 %, у 2022 році – 2,86 %, у 2023 році – 4,90 %, у 2024 році – 7,86 %), що вказує на значний потенціал розвитку машинобудування у країні під час війни і затребуваність продукції вітчизняного машинобудування в країні. Однак обмежене зростання фінансових результатів в українському машинобудуванні свідчить про значний вплив фінансових ризиків на формування фінансових результатів підприємствами машинобудування в Україні, а також на проблеми з забезпечення економічної безпеки і здійснення ефективного антикризового управління (антикризового фінансового управління – адаптивного менеджменту) на підприємствах вітчизняного машинобудування.

5. Більша частка прибуткових підприємств і менша частка збиткових підприємств у машинобудуванні по зрівнянню з економікою країни в цілому у період дослідження (виключення тільки 2014 рік) вказує на значні можливості для машинобудування і потенціал галузі, як головного драйверу зростання економіки країни, який обмежений наявними фінансовими ризиками і проблемами щодо формування ефективних управлінських впливів на фінансові бізнес-ризиків на машинобудівних підприємствах України.

Відзначаємо наявність значного впливу фінансових бізнес-ризиків на діяльність машинобудівних підприємств України та проблеми в управлінні фінансовими бізнес-ризиками у машинобудуванні країни, що негативно впливає на: економічну безпеку підприємств, галузі машинобудування та економіки країни в цілому; забезпечення резильєнтності підприємств, галузі машинобудування та економіки країни в цілому, особливо під час війни; національну безпеку країни. Наведена ситуація потребує підвищення ефективності управління фінансовими бізнес-ризиками на машинобудівних підприємствах України, що вимагає реалізації відповідної схеми здійснення управлінських впливів, яка повинна включати наступні етапи:

1. Визначення прийняттого рівня економічної безпеки підприємства машинобудівної галузі України, який базується на сукупності якісних та кількісних показників, а також відповідних нормативів, де ключовими показниками виступають показники оцінки фінансової безпеки.

2. Формування ефективної системи управління на підприємстві машинобудування, яка включає в якості складових антикризове управління, антикризове фінансове управління (адаптивний менеджмент), управління фінансовими бізнес-ризиками.

3. Забезпечення формування інформаційних баз для здійснення управлінських впливів, у тому числі в межах управління фінансовими бізнес-ризиками.

4. Ідентифікація фінансових бізнес-ризиків та оцінка рівня і інтенсивності впливу фінансових бізнес-ризиків на економічну безпеку та резильєнтність машинобудівного підприємства, що виступає ключовою складовою інформаційної бази управління фінансовими ризиками суб'єкта господарювання.

4. Регламентація процесів в межах управління фінансовими ризиками на підприємстві машинобудування, у тому числі щодо розробки і реалізації сукупності оптимізаційних заходів зменшення впливу фінансових бізнес-ризиків на економічну безпеку та резильєнтність підприємства.

5. Формування ресурсної бази управління фінансовими бізнес-ризиками на підприємстві машинобудування та визначення оптимальної структури ресурсів для здійснення управлінських впливів.

6. Організація процесів управління фінансовими бізнес-ризиками в межах управлінської діяльності на підприємстві машинобудування, у тому числі в якості складової антикризового управління (антикризового фінансового управління – адаптивного менеджменту).

7. Забезпечення ефективного контролю за управлінськими впливами в межах управління фінансовими бізнес-ризиками на підприємствах машинобудування, а також формування адекватної системи корегування управлінських впливів на фінансові ризики суб'єкта підприємництва.

8. Формування ефективної системи обліку даних з метою поповнення інформаційних баз даних, які використовуються для управління фінансовими бізнес-ризиками на підприємстві машинобудування.

Звертаємо увагу, що базисом ефективного та адекватного управління фінансовими бізнес-ризиками на підприємстві машинобудування повинна виступати ідентифікація і оцінка сили та інтенсивності впливу фінансових ризиків на його господарську діяльність та економічну безпеку. При цьому процедура оцінки фінансових ризиків для машинобудівного підприємства в Україні повинні включати наступне: визначення сукупності фінансових бізнес-ризиків, які мають вплив на господарську діяльність підприємства; підбір методики оцінки сили та інтенсивності впливу фінансових ризиків на підприємство та його економічну безпеку; визначення мети та завдань проведення оцінки фінансових бізнес-ризиків; визначення обсягу та сукупності ресурсів, які необхідні для проведення адекватної оцінки фінансових ризиків; організація процесу оцінки сили та інтенсивності впливу фінансових бізнес-ризиків на підприємство та його економічну безпеку; проведення оцінки сили та інтенсивності впливу фінансових ризиків на підприємство та його економічну безпеку; відбір ключових за впливом на господарську діяльність та економічну безпеку підприємства фінансових бізнес-ризиків; формування інформаційної бази на підприємстві для прийняття управлінських рішень в сфері управління фінансовими ризиками (антикризового управління, антикризового фінансового управління – адаптивного менеджменту).

Ідентифікація та ефективне управління фінансовими бізнес-ризиками мають ключове значення для забезпечення економічної безпеки підприємств машинобудування України. Формування ефективних управлінських впливів на фінансові бізнес-ризики українських машинобудівних підприємств дозволить підвищити адаптивність та гнучкість, а також дозволить найбільш повно реалізувати економічний потенціал суб'єктів підприємництва галузі машинобудування в Україні.

ВИСНОВКИ

Українські підприємства машинобудування потребують пошуку шляхів підвищення економічної безпеки та резильєнтності в умовах зростання кількості фінансових бізнес-ризиків. Успішна ідентифікація, оцінка та управління фінансовими бізнес-ризиками дозволять машинобудівним підприємствам України отримати додаткові можливості для економічного розвитку та підвищити ефективність антикризового управління (антикризового фінансового управління – адаптивного менеджменту). Окремо відмічаємо важливість ефективного управління фінансовими бізнес-ризиками для забезпечення адекватного функціонування українських машинобудівних підприємств на національних та закордонних ринках товарів і ресурсів (галузових ринках).

Проведене дослідження дозволило визначити шляхи підвищення ефективності управління фінансовими бізнес-ризиками на підприємствах машинобудування України в

межах забезпечення економічної безпеки машинобудівних суб'єктів підприємництва в країні.

Практичне впровадження пропозицій і висновків даної статті слід розглядати в контексті їх важливості для забезпечення достатнього рівня економічної безпеки та резильєнтності українських машинобудівних підприємств.

Перспективи подальших досліджень на основі і з використанням наукових результатів проведеного дослідження полягають у пошуку шляхів підвищення ефективності управління фінансовими бізнес-ризиками на малих підприємствах машинобудування в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Янковська Л.А., Семчук Ж.В., Шевчук Я.В., Антонюк Н.А., Нагірна О.В. Управління фінансовими ризиками підприємств в умовах війни. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2023. Випуск 37. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/816> (дата звернення: 26.08.2025).
2. Томашук І.В., Томашук І.О. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб'єкта економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-64
3. Хома І.Б., Боберський Р.І. Управління фінансовими ризиками в умовах війни. *Причорноморські економічні студії*. 2023. Випуск 84. doi.org/10.32782/bses.84-7
4. Шевченко А.М., Чакалов А.К. Фінансові та правові ризики для розвитку бізнесу в умовах цифровізації та роль механізму управління економічною безпекою підприємства у протидії їм. *Трансформаційна економіка*. 2025. № 2 (11). doi.org/10.32782/2786-8141/2025-11-21
5. Дашко І.М., Стефаник С.М. Методичний підхід до оцінки рівня фінансово-економічної безпеки промислових підприємств. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-58
6. Поліщук О.Б. Економічна безпека підприємства : генезис та сучасні функціональні цілі. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Випуск 67. URL: https://bses.in.ua/journals/2021/67_2021/9.pdf (дата звернення: 26.08.2025).
7. Одношевна О.О., Мінковська А.В., Саванчук Т.М. Антикризове управління як елемент удосконалення системи економічної безпеки в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-9
8. Дергачова В.В., Колешня Я.О. Економічна безпека підприємства на засадах антикризового управління. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 3. URL: <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/1936> (дата звернення: 26.08.2025).
9. Карпунь І.Н. Економічна безпека та антикризова діяльність промисловості. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Випуск 21.1. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2011/21_1/206_Kar.pdf (дата звернення: 26.08.2025).
10. Cascio J. Facing the Age of Chaos. *Medium*. 2020. 29 April. URL: <https://medium.com/@cascio/facing-the-age-of-chaos-b00687b1f51d> (дата звернення: 26.08.2025).
11. Чалюк Ю. Глобальний соціально-економічний розвиток в умовах VUCA, SPOT, DEST та BANI світу. *Економіка та суспільство*. 2022. № 36. doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-21 (дата звернення: 26.08.2025).
12. Державна служба статистики України. Фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (без урахування банків) за 2010-2024 роки. 2025. URL: <https://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 26.08.2025).

REFERENCES

- Yankovska L.A., Semchuk Zh.V., Shevchuk Ya.V., Antonyuk N.A., Nahirna O.V. (2023). Management of financial risks of enterprises in the conditions of war. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, Issue 37. Retrieved from <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/816>. [in Ukrainian].
- Tomashuk I.V., Tomashuk I.O. (2022). Financial risk management of the enterprise as a component of ensuring sustainable functioning of the economic entity. *Economy and Society*, № 39. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-64>. [in Ukrainian].
- Khoma I.B., Boberskyi R.I. (2023). Management of financial risks in the conditions of war. *Black sea economic studies*, Issue 84. <https://doi.org/10.32782/bses.84-7>. [in Ukrainian].
- Shevchenko A., Chakalov A. (2025). Financial and legal risks for business development in the conditions of digitalization and the role of the enterprise economic security management mechanism in contracting them. *Transformational Economy*, № 2 (11). <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-11-21>. [in Ukrainian].
- Dashko I.M., Stefanyk S.M. (2024). Methodological approach to assessing the level of financial and economic security of industrial enterprises. *Economy and Society*, № 65. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-58>. [in Ukrainian].
- Polischuk O. (2021). Economic security of the enterprise : genesis and modern functional goals. *Black sea economic studies*, Issue 84. Retrieved from https://bses.in.ua/journals/2021/67_2021/9.pdf. [in Ukrainian].
- Odnosheva O.O., Minkovska A.V., Savanchuk T.M. (2023). Anticrisis management as an element of the improvement of the economic security system in modern conditions. *Economy and Society*, № 49. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-9>. [in Ukrainian].
- Dergachova V.V., Koleshnya Ya.O. (2018). Economic security of the enterprise on the basis of crisis management. *Economics. Management. Business*, № 3. Retrieved from <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/1936>. [in Ukrainian].
- Karpun I.N. (2011). Economic security and crisis management activities of industry. *Scientific bulletin of UNFU*, Issue 21.1. Retrieved from https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2011/21_1/206_Kar.pdf. [in Ukrainian].
- Cascio J. (2020). Facing the Age of Chaos. *Medium*, 29 April. Retrieved from <https://medium.com/@cascio/facing-the-age-of-chaos-b00687b1f51d>.
- Chaliuk Y. (2022). Global socio-economic development in VUCA, SPOD, DEST and BANI world. *Economy and Society*, № 36. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-21>. [in Ukrainian].
- The State Statistics Service of Ukraine. (2025). Financial results before taxation of enterprises by types of economic activity, broken down into large, medium, small, and micro-enterprises (excluding banks) for the years 2010–2024. Retrieved from <https://ukrstat.gov.ua>. [in Ukrainian].

IDENTIFICATION AND MANAGEMENT OF FINANCIAL BUSINESS RISKS AT MACHINE-BUILDING ENTERPRISES IN UKRAINE AS A COMPONENT OF ENSURING ECONOMIC SECURITY

Maxim Khatser

Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine

The article is devoted to the formation of new scientific solutions to increase the efficiency of identifying and managing financial business risks at machine-building enterprises in Ukraine. It has revealed the scientific and practical necessity of enhancing the efficiency of financial business risk management at Ukrainian machine-building enterprises, in the context of ensuring a sufficient level

of economic security and resilience for machine-building business entities in the country. The aim of the article is to identify ways to improve the efficiency of financial business risk management at machine-building enterprises in Ukraine within the framework of ensuring the economic security of machine-building business entities in the country. Methodology: A set of general and specific methods has been applied at both empirical and theoretical levels. These include the method of content analysis for the study of scientific issues in the field of financial business risk management, as well as for determining the essence of the terms "risk" and "financial risk of the enterprise"; the analysis method for determining trends and features of financial business risk management at machine-building enterprises in Ukraine; the synthesis method for determining the relationship between financial business risks, economic security, resilience, anti-crisis management (anti-crisis financial management - adaptive management) at the enterprise; methods of induction and deduction for developing a scheme of managerial influences aimed at increasing the efficiency of financial business risk management at machine-building enterprises in Ukraine, as well as procedures for assessing financial business risks for Ukrainian machine-building business entities; and the methods of systematization, grouping, and logical generalization to organize information and formulate the conclusions and scientific proposals of the article. Results: ways to improve the efficiency of financial business risk management at machine-building enterprises in Ukraine within the framework of ensuring the economic security of machine-building business entities in the country.

Keywords: adaptive management, anti-crisis management, economic security, machine-building enterprises, management, financial business risks, financial results.